

KANDIDAT

7037

PRØVE

JUR116 1 Familie- og arverett

Emnekode	JUR116
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	15.03.2024 08:00
Sluttid	15.03.2024 12:00
Sensurfrist	05.04.2024 21:59
PDF opprettet	16.07.2024 09:54

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
i	JUR116 generell informasjon	Informasjon eller ressurser
1	Del I teorioppgave	Langsvar
2	Del II praktikumsoppgave	Langsvar

1 Del I teorioppgave

Anslått tidsbruk 2 timer.

Greit ut om ekteskapsloven § 31.

Skriv ditt svar her...

Del 1 - Teorioppgave

Ekteskapsloven § 31 omhandler ektefellenes eierforhold. Eierforholdet mellom ektefeller sier noe om hvilke eiendeler ektefellene eier, enten sammen eller hver for seg. Bestemmelsen sier også noe om hvordan man kan råde over ting man er eier av. I denne oppgaven vil jeg gjøre greie for eierforholdet og råderetten som legges til grunn i ekteskapsloven § 31.

I første ledd fremkommer det at ekteskapet ikke medfører noen begrensning i ektefellenes "rett til å råde over det han eller hun eier", hverken når ekteskapet blir inngått eller for det ektefellene senere erverver, dersom ikke noe annet er bestemt. Bestemmelsen legger til grunn at en ektefelle står fritt til å råde over det han eller hun selv eier. Når man eier eier av noe, kan man enten være eneeier eller sameier. Eneeie og sameie må imidlertid ikke forveksles med særeie og felleseie, som er underkategorier for formuesordningen.

For at en eiendel skal være eneeie, er forutsetningen at den er ervervet av den ene ektefellen alene. Dette kan gjelde både for eiendeler som er ervervet før ekteskapets inngåelse, og for eiendeler man selv erverver under ekteskapet. Dersom man erverver noe på egenhånd, blir eiendelen altså eneeie, selv om ervervet skjer under ekteskapet.

Dersom en eiendel erverves av begge ektefellene, er eiendelen sameie mellom dem, jf. el. § 31 andre ledd. Bestemmelsen i første ledd medfører imidlertid at man ikke uten videre kan bli sameier i det den andre parten eide før ekteskap eller det de senere blir eier av. Det følger av rettspraksis at det må foreligge et

rettsstiftende moment for at sameie skal oppstå. Et slikt rettsstiftende momentet kan være nettopp at ektefellene har ervervet noe i fellesskap, eller eksempelvis at den ene ektefellen gir den andre en gave. Arv og gaver fra andre enn ektefellene kan også danne grunnlag for et rettsstiftende moment, dersom arvelater eller giver bestemmer at arven eller gaven skal være sameie mellom ektefellene. Dette bunner hensynet om å respektere arvelater og gavegivers mening med disposisjonen.

Det kan til tider være vanskelig å avgjøre om en eiendel er ervervet i fellesskap eller av den ene ektefellen alene. Typisk oppstår det spørsmål om dette i tilfeller der en ene ektefellen er i lønnet arbeid, mens den andre ektefellen er hjemmeværende og arbeider i hjemmet. Høyesterettspraksis la imidlertid til grunn at arbeid i hjemmet skal likestilles med lønnet arbeid i husmordommen, jf. Rt. 1975 s. 220. Dette er nå videreført i ekteskapsloven § 31 tredje ledd, som sier at det skal legges "vekt på en ektefelles arbeid i hjemmet" ved vurderingen av hvem som har ervervet eiendeler som har tjent til ektefellenes felles personlige bruk. Vilåret "felles personlig bruk" er imidlertid avgjørende for hvilke eiendeler bestemmelsen omfatter. Bestemmelsen gir eksempel på slik eiendeler, "som felles bolig og vanlig innbo". En naturlig forståelse av "felles bolig" tilsier at det er tale om en bolig som har blitt brukt av begge ektefeller i fellesskap. En pendlerbolig som kun har blitt brukt av den ene ektefellen, synes altså ikke å falle innunder begrepet. Det kan også settes grenser for hva som vil gå innunder "vanlig innbo". Eksempelvis kan det argumenteres for at et dyrt maleri ikke vil falle innenfor "vanlig innbo". Dette må imidlertid bero på en konkret vurdering av det aktuelle tilfellet.

"Felles bolig og vanlig innbo" kan imidlertid bare anses som eksempler, og kan ikke som en uttømmende opplisting. Forarbeidene legger dessuten til grunn at andre eiendeler enn felles bolig og innbo, som fritidseiendom og også kan omfattes av bestemmelsen. Det må ifølge forarbeidene i hvert tilfelle bero på en konkret skjønnsmessig vurdering, der det avgjørende er om eiendelen tjener til ektefellenes "felles personlige bruk". Forarbeidene stiller imidlertid også

strengere krav til årsakssammenheng for eiendeler som ikke går innunder rammen av "felles bolig og vanlig innbo".

Ekteskapsloven § 31 første ledd legger som nevnt til grunn at man fritt kan råde over det man er eier av. Dette utgangspunktet gjelder både dersom man er eneeier av noe og dersom man er sameier av noe. Det kommer imidlertid frem ordlyden "dersom ikke noe annet er bestemt" at dette kun er nettopp et utgangspunkt. Bestemmelsen er altså deklarasjon og kan fravikes, eksempelvis gjennom avtale eller ved hjemmel i lov.

Begrensninger for råderetten i el. § 31 finnes først og fremst i el. §§ 32 og 33. Ekteskapsloven § 32 setter begrensninger for råderetten over felles bolig. For å foreta disposisjonene nevnt i § 31 første ledd, kreves det "skriftlig samtykke" fra den andre ektefellen. El. § 33 gjelder for råderetten over vanlig innbo, og krever kun "samtykke" fra den andre ektefellen for å foreta disposisjonen nevnt i første ledd. Det stilles altså strengere krav til samtykke for felles bolig, enn for vanlig innbo. Dersom en ektefelle handler i strid med §§ 32 eller 33, kan den andre ektefellen kreve avtale omstøtt med dom, jf. el. § 35 første ledd. Det følger imidlertid av el. § 35 andre ledd, at omstøtelse ikke kan skje for avtaler som omfattes av § 33 dersom den andre parten hadde rimelig grunn til å tro at ektefellen hadde rett til å inngå avtalen. Ettersom det ikke finnes en tilsvarende bestemmelse for § 32, er det klart at disposisjoner etter § 32 reguleres strengere.

**Knytte håndtegninger til denne
oppgaven?**

Bruk følgende kode:

0 5 1 6 0 7 8

2 Del II praktikumsoppgave

Anslått tidsbruk. To timer

Peder Ås og Marte Kirkerud traff hverandre en stormfull kveld på turistforeningens hytte på Storefjellet utenfor Storevik. De flyttet raskt sammen. Marte Kirkerud var økonomidirektør (CFO) i Storevik Private Equity (SPE), som kjøpte opp bedrifter i området med sikte på å selge selskapene videre med profitt etter kort tid. Peder Ås var utdannet lærer, men hadde i mange år drevet som skiboms i vinterhalvåret, og dykkerboms i Sørøst-Asia i sommerhalvåret. Han hadde derfor ingen midler av betydning. Marte hadde to barn fra et tidligere forhold som nå var blitt voksne - Marcus og Martinus Kirkerud.

Marte jobbet lange dager, mens Peder syslet i hagen, hadde middagen klar når Marte kom hjem, og planla eksotiske ferieturer som de reiste på når Marte hadde anledning til å ta seg fri.

Peder ble kontaktet av sin gamle onkel Petter Ås. Petter Ås var en bemidlet mann og fortalte Peder at han gjerne ville gi Peder og Marte villaen sin i Storevik. Likevel mente han at Peder og Marte måtte betale noe for villaen. Han foreslo derfor at paret skulle betale 4 millioner kr i vederlag. Villaen var verdt 5 millioner, og siden Petter gav paret villaen til det han kalte gi-bort pris skulle 1/5 av villaen være Peders særeie. Dette ville Petter sette opp i et testament. Han mente dette var nødvendig for å sikre Peder i tilfelle Marte skulle gå fra ham. Marte reagerte litt på dette, men det var et fint hus og de ble enige om å overta på de vilkår Petter hadde bestemt.

Spørsmål 1) Har Petter Ås anledning til å knytte særeieklausul på 20% av boligen til fordel for Peder?

Forutsett i det følgende at særeieklausulen er gyldig.

Petter inviterte Marte og Peder på middagsbesøk. Han mente det var tull å bruke penger på advokat, og hadde derfor satt opp testamentet selv. Når Peder og Marte kom på besøk ropte Petter fra vinkjelleren at de skulle signere på testamentet, så skulle han signere det siden. Peder og Marte signerte, og Petter skrev selv under etter at gjestene hadde gått hjem.

Spørsmål 2) Er testamentet i henhold til arvelovens regler? Spørsmål om pliktdelsarv til Pelters livsarvinger skal ikke problematiseres.

Forutsett i det følgende at testamentet er gyldig.

Marte hadde i tillegg til stillingen som CFO en rekke styreverv i bedrifter i Lillevik, Mellomvik og Storevik. Marte var populær fordi hun var kjent for å få alle selskapene hun hadde befatning med til å tjene penger. Marte ble etter hvert redd for at det skulle oppdages at hun ikke alltid var like opptatt av å følge lover og regler. For å beskytte seg mot fremtidige erstatningskrav tenkte hun det var best å overføre alt til Peder. Peder og Marte opprettet en ektepakt med vitner tilstede, hvor det blant annet fremkom at «vår villa og vår samlede formue er Peders særeie». Marte tenkte det kunne være greit å tinglyse ektepakten, men det var så hektisk på jobb, og Peder var ikke så opptatt av det formelle, så det ble til at ektepakten ble liggende i en skuff.

Etter hvert ble stemningen mellom Peder og Marte dårligere. Marte var hele tiden på jobb, og Peder ble lei av å gå hjemme og ordne. Han drømte om å starte et eget dykkesenter på Sri Lanka. I mai 2024 ble Marte dømt til å betale erstatning i Storvik tingrett for flere brudd på regler om styreansvar. Peder og Marte viste da til at alt de eide av verdi var Peders særeie.

Spørsmål 3. Må kreditorene respektere ektepakten?

Peder og Marte endte med å selge villaen for å dekke Martes erstatningskrav. Det var likevel 3 millioner igjen ettersom eiendomsmarkedet i Storevik hadde vært godt i flere år. Peder var skuffet over Martes oppførsel i forretningslivet og syntes hun kunne få smake sin egen medisn. Peder søkte derfor om separasjon. Marte hevdet at midlene måtte deles likt. Ektepakten hadde bare til formål å hindre at kreditorene skulle forsyne seg av felleseie. Peder sto på sitt og fortalte at han snarlig kom til å flytte til Sri Lanka med alle pengene.

Spørsmål 4. Må Marte respektere ektepakten?

Skriv ditt svar her

Del 2 - praktikumsoppgave

Spørsmål 1

Det overordnede spørsmålet er om Petter Ås har anledning til å knytte særeieklausul på 20% av boligen til fordel for Peder Ås.

Ekteskapsloven kommer til anvendelse, ettersom gavemottakerne, Peder og Marte, er ektefeller.

Det rettslige utgangspunktet følger av el. § 48 som gir giver eller arvelater retten til å bestemme "en ordning som nevnt i §§ 42 [...] som vilkår for arven eller gaven". El. § 42 gir adgang for at ektefeller kan inngå en avtale om særeie, der eiendelene ikke skal inngå i delingen.

Det følger av ordlyden at gavegiver har rett til å gi bort en "gave" med vilkår om at den skal være fullstendig eller delvis særeie. Det avgjørende er om disposisjonen kan anses å være en gave.

Delspørsmålet er om villaen kan anses å være en gave.

Høyesterett har i HR-2017-959-A lagt til grunn at det gjelder et objektivt og et subjektivt vilkår for at en disposisjon skal anses å være et gave. Det objektive kravet er at det må foreligge en vederlagsfri formuesforskyvning. Det subjektive kravet er at det må foreligge gavehensikt.

Det må vurderes om det foreligger en formuesforskyvning.

På den ene siden kan det argumenteres for at det ikke foreligger en formuesforskyvning på bakgrunn av at Marte og Peder måtte betale for villaen. Selv om villaen ble solgt til en lavere pris enn hva den var verdt, kan det

argumenteres for at vederlaget trekkes i retning av at foreligger en formuesforskyvning.

På den andre siden, er villaen solgt med et ønske om å gi den bort til en lavere pris enn hva den er verdt. Det fremgår av forarbeidene at en gjensidig disposisjon kan være en gave, dersom det er misforhold mellom ytelsene. Det er altså klart at gavesalg også kan anses å være en gave. Det faktum villaen er verdt mer enn det Peder og Marte betaler, taler for at det er misforhold mellom ytelsene. Dette trekkes i retning av at det foreligger en formuesforskyvning.

Det legges til grunn at det foreligger en formuesforskyvning.

Videre er spørsmålet om det foreligger gavehensikt.

Det følger av faktum at Petter ønsket å "gi" villaen til Marte og Peder mot en "gi-bort-pris". Det følger dessuten av rettspraksis at det kan foreligge gavehensikt, selv om motivet ikke er å berike mottakeren, jf. HR-2017-959-A. Det faktum at Marte og Peder betalte for villaen, er dermed ikke til hinder for at det kan foreligge en gavehensikt. Dette trekkes i retning av at det foreligger gavehensikt.

Det legges til grunn at det foreligger gavehensikt.

Delkonklusjonen er at villaen kan anses å være en gave.

Ettersom villaen anses å være en gave, er det på det rene at Petter har anledning til å stille vilkår til gaven, jf. el. § 48.

Konklusjonen på det overordnede spørsmålet er at Petter har anledning til å knytte særeieklausul på 20% av boligen til fordel for Peder Ås.

Spørsmål 2

Det overordnede spørsmålet er om testamentet er i henhold til arvelovens regler.

Arveloven kommer til anvendelse, da spørsmålet gjelder arv etter testament, jf. al. § 1.

Det rettslige grunnlaget er al. § 42, som fremsetter formkrav til testament. Formkravene for testament tilsier at det skal være "skriftlig", at "testator skal underskrive dokumentet" og at to vitner skal "bevitne underskriften". I tillegg stilles det krav til at vitnene "skal vite at dokumentet skal være et testament" og at de skal "skrive under dokumentet mens testator er til stede". Det følger av al. § 42 tredje ledd at testamentet er ugyldig dersom formkravene ikke er fulgt.

Det følger av ordlyden at bestemmelsen fremsetter kumulative vilkår, og at alle vilkårene dermed må være oppfylt for at testamentet skal være gyldig i henhold til formkravene.

Det er på det rene at det aktuelle testamentet er skriftlig og at testator har skrevet under på dokumentet. Faktum er at vitnene vet at dokumentet er et testament. Disse vilkårene er dermed oppfylt. Det problematiske er om vitnene de skrev under dokumentet "mens testator [var] til stede" og om de "bevitnet underskriften" til testator.

Spørsmålet er om vilkåret om testators tilstedeværelse er oppfylt.

En naturlig språklig forståelse av "til stede" tilsier at testator må være i nærheten av vitnene for at vilkåret skal være oppfylt.

På den ene siden kan det argumenteres for at Petter var til stede når Peder og Marte skrev under testamentet. Peder og Marte var på besøk hos Petter og skrev under på testamentet mens han var en tur i vinkjelleren. Det kan dermed argumenteres for at Petter faktisk var tilstede, selv om han ikke var i samme rom. Dette trekker i retning av at vilkåret om testators tilstedeværelse er oppfylt.

På den andre siden kan det argumenteres Petters nærvær ikke var tilstrekkelig, ettersom han var i vinkjelleren mens vitnene skrev under testamentet. Ettersom loven stiller krav til at testator må være "til stede" er det nærliggende at det kravet vil være strengere enn at det er tilstrekkelig for testator å befinne seg i samme hus som vitnene. Formålet med vilkåret synes ikke å være oppfylt ved en slik tolkning. Dette trekker i retning av at vilkåret om testators tilstedeværelse ikke er oppfylt.

Delkonklusjonen er at vilkåret om testators tilstedeværelse ikke er oppfylt.

Videre er spørsmålet er om at vilkåret om at vitnene har bevitnet underskriften til testator er oppfylt.

En naturlig språklig forståelse av at vitnene må "bevitne underskriften" vil tilsi at vitnene faktisk må se at testator skriver under på testamentet.

Faktum er at Petter ikke underskrev testamentet før etter gjestene hadde gått hjem. Det er dermed på det rene at vitnene ikke så testator skrive under på testamentet, og at de dermed ikke kan anses å ha "bevitnet underskriften".

Delkonklusjonen er at vilkåret om at vitnene har "bevitnet underskriften" til testator, ikke er oppfylt.

Konklusjonen på det overordnede spørsmålet er at testamentet ikke er i henhold til arvelovens regler.

Spørsmål 3

Det overordnede spørsmålet er om kreditorene må respektere ektepakten.

Ekteskapsloven kommer til anvendelse, da spørsmålet dreier seg om ektepakt mellom ektefeller.

Det rettslige grunnlaget er el. § 55 som tar for seg tinglysning av ektepakter. Bestemmelsen sier at dersom en ektepakt skal få "rettsvern mot ektefellenes kreditorer, må den tinglyses i Ekteskapsregisteret ved Registerenheten i Brønnøysund".

Ordlyden tilsier at en ektepakt som ikke er tinglyst, ikke vil ha rettsvern overfor kreditor.

Peder og Marte anfører at alt de eier er Peders særeie, og at kreditor derfor ikke kan ta utlegg i dette.

Det er viktig å merke seg at ektefellenes interne formuesordning har lite betydning overfor kreditor. Om ektefellene har særeie eller felleseie har hovedsaklig betydning for delingen av formuen mellom ektefellene dersom ekteskapet skulle ende i skilsmisse, eller om den ene ektefellen skulle dø. Dette trekker i retning av at kreditor ikke må respektere ektepakten.

Sett at formuesordningen skulle hatt betydning overfor kreditor, eller at ektepakten tok for seg en overføring av eierandelen til Marte, ville det være av betydning om ektepakten er tinglyst.

Det følger av faktum at ektepakten ikke ble tinglyst, da den bare ble liggende i en skuff. Dersom ektepakten tok for seg eierforholdet mellom Peder og Marte, og

overførte Martes eierandel til Peder, ville likevel ikke ektepakten ha rettsvern overfor kreditor. Dette trekker i retning av at kreditor ikke må respektere ektepakten.

Konklusjonen på det overordnede spørsmålet er at kreditorene ikke må respektere ektepakten.

Spørsmål 4

Det overordnede spørsmålet er om Marte må respektere ektepakten.

Ekteskapsloven kommer til anvendelse, ettersom spørsmålet dreier seg om deling av ektefellers formue.

Det rettslige utgangspunktet er el. § 42, som legger til grunn at ektefeller "ved ektepakt" kan avtale at det de eier og senere erverver skal være særerie og dermed skal "være unntatt delingen".

Ordlyden tilsier at dersom det er avtalt særerie, skal ikke disse midlene deles mellom ektefellene ved eventuell skilsmisse.

Marte anfører at midlene må deles likt, da ektepakten hadde til formål å hindre kreditorene i å ta utlegg i felleseiet. Peder på sin side bestrider dette.

Det kan argumenteres for at formålet med ektepakten gjør at den ikke er gjeldende. Formålet med ektepakten var, som Marte anfører at kreditorene ikke skulle kunne forsyne seg av midlene. Høyesterett legger til grunn at partenes forståelse av ektepakten, da den ble opprettet er av betydning, jf. Rt. 1981 s. 1096. Det kan altså argumenteres for at det var en enighet om at midlene ble overført med et formål. Formålet med ektepakten ble dermed ikke realisert. Dette trekker svakt i retning av at Marte ikke må respektere ektepakten.

På den andre siden følger det av Rt. 1980 s. 1558 at det skal tas utgangspunkt i dokumentets ordlyd. Dokumentet sier klart at "vår villa og vår samlede formue er Peders særeie". Ektepakten sier imidlertid ingenting om formålet med avtalen, og det er dermed ikke nærliggende å legge dette til grunn.

Utgangspunktet må tas i ordlyden som tilsier at alt skal være Peders særeie. Dette trekker i retning av at Marte må respektere ektepakten.

Konklusjonen på den overordnede problemstillingen er at Marte må respektere ektepakten.

Ord: 1486

Knytte håndtegninger til denne oppgaven?
Bruk følgende kode:

8 4 8 2 9 2 6